



Konec Římské republiky

Aleš Mučka

Druhý triumvirát

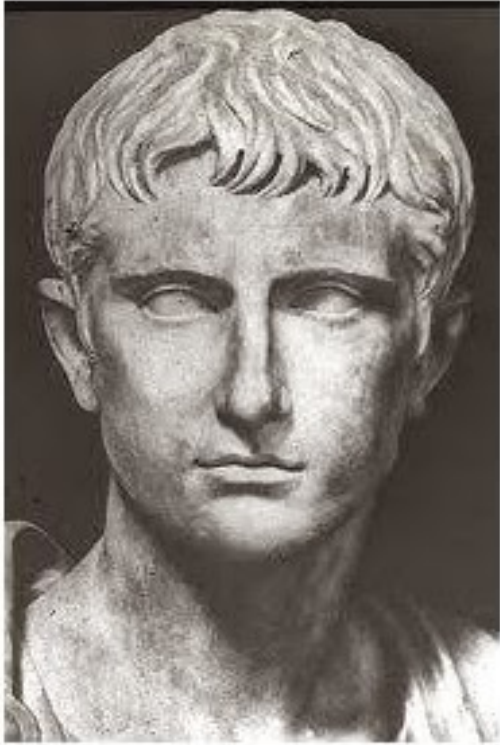
(43 – 33 př. n. l.)

- Veřejně vyhlášená koalice tří mocných římských politiků, kterou legalizoval zákon Lex Titia roku 43 př. n. l.
- Oficiálně nazýván *Triumviri Rei Publicae Constituendae Consulari Potestate* – volně přeloženo jako *Vláda tří mužů k nastolení pořádku v republice*
- Právě tato instituce ale definitivně zrušila republikánské zřízení v antickém Římě

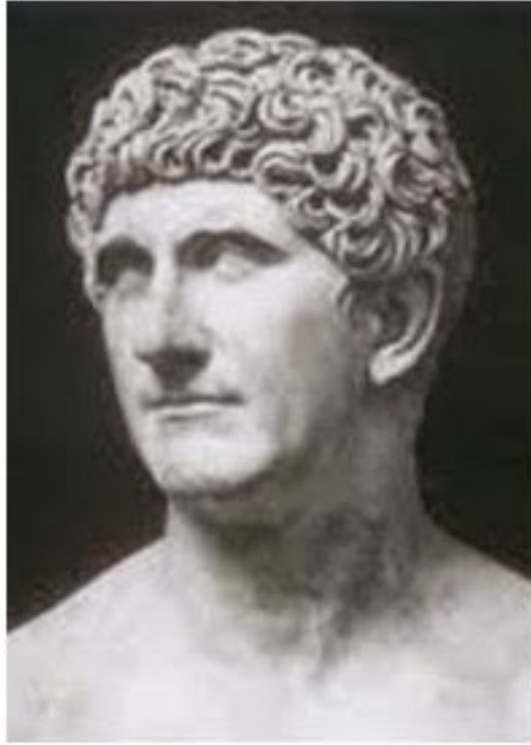
Tři nejmocnější muži Říma

- Marcus Antonius (*14. 1. 83 – +1. 8. 30 př. n. l.)
- Marcus Aemilius Lepidus (*90 – +13 př. n. l.)
- Gaius Octavius (známý jako Octavianus) (*23. 9. 63 př. n. l. – +19. 8. 14 n. l.)

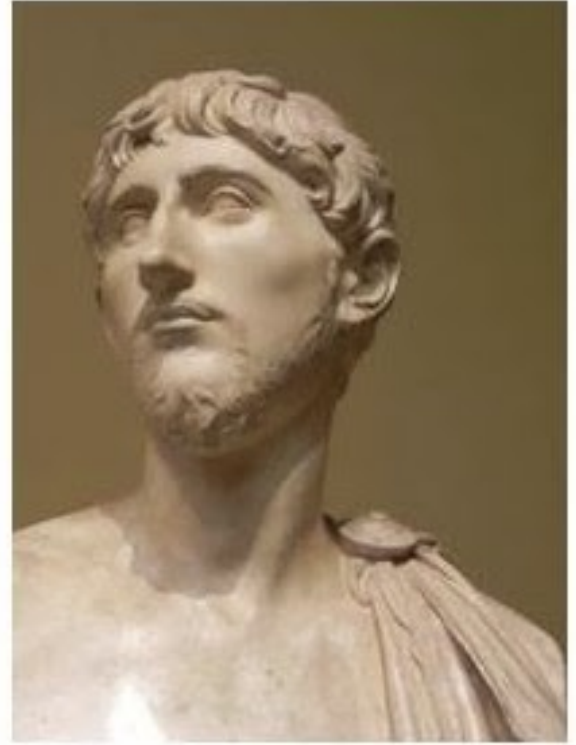
Triumvirové



Octavian



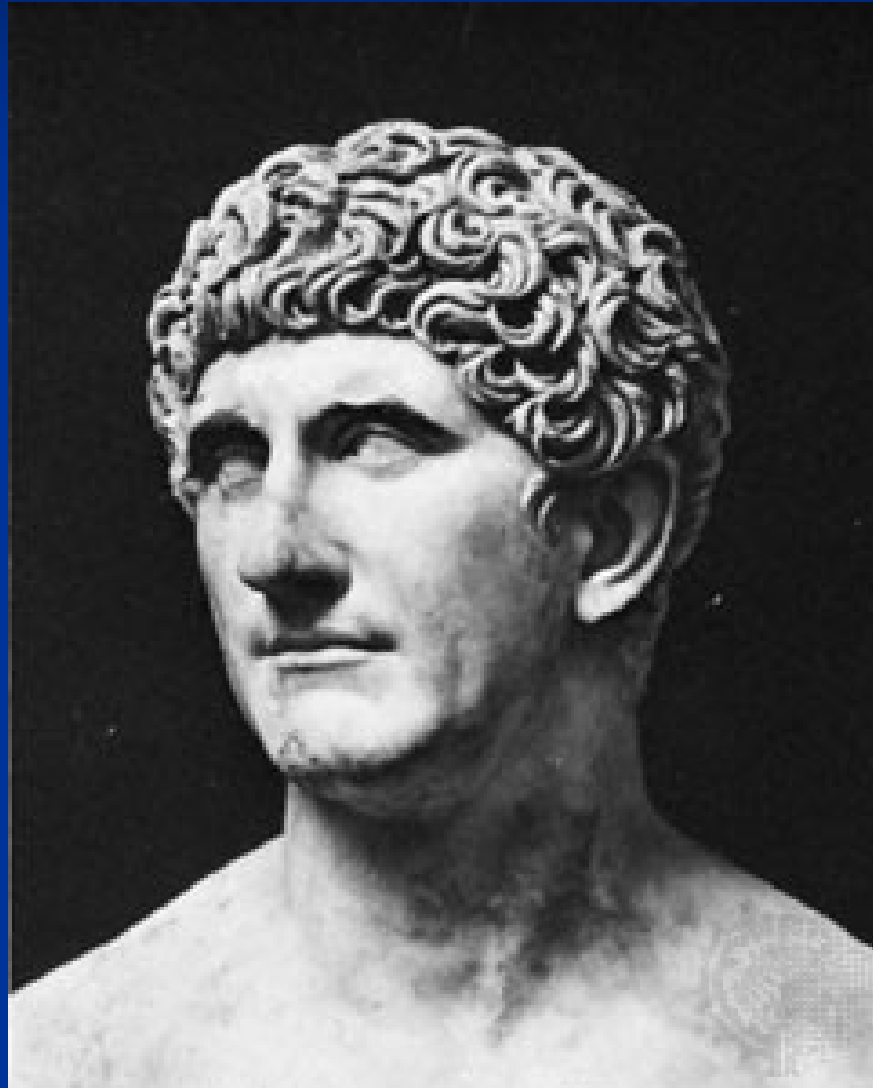
Antony



Lepidus

Marcus Antonius

(*14. 1. 83 – +1. 8. 30 př. n. l.)



Začátky vojenské kariéry

- Marcus Antonius se se svými dvěma bratry narodil do rodiny málo významných politiků
- Po bouřlivém mládí se zúčastnil tažení prokonsula Gabiniuse do Judeje, kde na sebe upozornil jako velitel jízdy
- Roku 54 př. n. l. vstoupil do Caesarových vojsk v Galii, kde brzy získal přízeň nejvyššího velitele
- Caesar mu dopomohl k rychlé politické kariéře i přes jeho značnou neoblíbenost

Po Caesarově boku

- Když Caesar a XIII. legie překročili Rubikon, Marcus Antonius se k nim bez váhání přidal a získal hodnost druhého nejvyššího velitele
- Účastnil se bitvy u Farsálu (48 př. n. l.) a po skončení Občanské války se stal jednou z vůdčích osobností Caesarových přívrženců
- Po 15. březnu roku 44 př. n. l. odsoudil veřejně všechny spiklence, ale i přesto byla jeho politická pozice nejistá

Je třeba znovu tasit meč!

- Ještě před koncem roku 44 př. n. l. si vymohl na senátu pozici správce Předalpské Galie, kterou ale spravoval Decimus Junius Brutus Albinus
- Marcus Antonius proto s asi pěti legiemi oblehl Bruta v Mutině
- Senát proti němu vyslal vojsko vedené třemi vojevůdci – Aulus Hirtius, Gaius Vibius Pansa Caetronianus a Gaius Octavianus

Nový triumvirát

- Po dvou porážkách u Forum Gallorum a Mutiny v roce 43 př. n. l. se Marcus Antonius stáhl do Zaalpské Galie, kde se k němu připojil Lepidus
- Zatím Marcus Junius Brutus a Gaius Cassius Longinus shromáždili na Balkánském poloostrově armádu a chtěli táhnout na Řím
- Ze tří velitelů armády republiky přežil pouze Gaius Octavianus, který se spojil s Marcem Antoniem a Lepidem

Rozdělení Římské republiky

- Po vítězství v bitvách u Filipp roku 42 př. n. l. se Octavianus vrátil do Říma, Antonius odplul do Egypta a Lepidus se ujal správy na Pyrenejském poloostrově a v severní Africe
- Na politické scéně následovaly brutální proskripce – zabit byl i Marcus Tullius Cicero
- Parthská říše chtěla využít oslabení Římské republiky a roku 40 př. n. l. napadla její armáda východní provincie

Tažení na východě

- Proti Parthům Marcus Antonius nejdříve vyslal roku 39 př. n. l. generála Publia Vendentia Bassa, který příští rok porazil Parthskou armádu v bitvě u hory Gindarus
- Posily slíbené na tažení proti Parthům se ale zdržely během potlačování Povstáním Sexta Pompeia na Sicílii
- Marcus Antonius poté postavil armádu za peníze Kleopatry VII.

Fiasko tažení proti Parthům

- Roku 37 př. n. l. Marcus Antonius dobyl zpátky Jeruzalém a odevzdal jej Herodesi I. Velikému
- Dalších úspěchů už ale Římané nedosáhli a museli ustupovat z Parthské říše během kruté zimy přes odpadlého spojence Arménii
- Znovu za egyptské peníze podnikl Marcus Antonius úspěšnou invazi do Arménie
- Roku 33 př. n. l. skončil 2. triumvirát a dva zbylí triumvirové se chystali na válku

Poslední občanská válka Římské republiky

- Senát na přelomu let 32/31 př. n. l. zbavil Marca Antonia všech pravomocí a Kleopatře VII. vyhlásil válku
- Dne 2. září roku 31 př. n. l. byla armáda Marca Antonia poražena v námořní bitvě u Actia
- V srpnu roku 30 př. n. l. se Octavianus a jeho jednotky vylodily v Egyptě – Marcus Antonius a Kleopatra VII. spáchali sebevraždy

Důsledky smrti Marca Antonia

- Po smrti Marca Antonia se Octavianus stal jediným politickým vůdcem celé Římské republiky a mohl ji reformovat na principát
- Egypt se stal římskou provincií
- Octavianus také snížil počet římských legií a zajistil si jejich věrnost
- Řím a jeho provincie čekalo několik desetiletí míru, prosperity a výbojů na nová území

Marcus Aemilius Lepidus (*90/89 – +13 př. n. l.)



Počátky politické kariéry

- Svou první významnou funkci dostal roku 49 př. n. l., kdy jej Caesar jmenoval svým praetorem v Římě, aby mohl odjet válčit s optimáty
- Roku 43 př. n. l. založil v Bononii (dnešní Bologni) s Marcem Antonie a Octavianem 2. triumvirát na pět let
- Na přelomu let 38 a 37 př. n. l. byl 2. triumvirát prodloužen v Tarentu na dalších pět let

Mocenské odstavení

- Po porážce Caesarových vrahů Lepidus spravoval pouze dvě méně významné provincie Hispánii a Afriku
- Zapojil se do potlačování povstání Sexta Pompeia na Sicílii, které bylo poraženo roku 36 př. n. l.
- Poté žádal Sicílii pro sebe, ale jeho vojáci přeběhli k Octavianovi a Lepidus odešel do domácího vězení ve své vile v Circeích

Hodnocení Lepidovy politiky

- Lepidus měl ve 2. triumvirátu asi politicky i vojensky nejslabší funkci a jeho dva spoluvládci s ním podle toho zacházeli
- Je velice pravděpodobné, že měl působit pouze jako jakýsi stabilizační prvek mezi Marcem Antoniem a Octavianem, aby zabránil vzájemnému konfliktu mezi nimi
- Po Lepidově odstavení také rychle došlo ke konfrontaci mezi oběma zbývajícími triumviry

Gaius Octavius, později Octavianus (*23. 9. 63 př. n. l. – +19. 8. 14 n. l.)



Mládí a začátky kariéry

- Roku 47 př. n. l. byl zvolen do kolegia pontifiků a poté se vypravil za svým prastrýcem Gaiem Juliem Caesarem na Pyrenejský poloostrov
- Po skončení Občanské války byl poslán do Ilýrie, kde podstoupil vojenský výcvik
- Po Caesarově zavraždění se vrátil do Říma a jako jeho dědic začal získávat své přívržence mezi veterány, čímž nastartoval svou vojenskou kariéru

První vojenské zkušenosti

- Roku 43 př. n. l. porazil legie Marca Antonia u Mutiny a následně si silou vynutil odsouzení Caesarových vrahů
- Poté založil s Marcem Antoniem a Lepidem Druhý triumvirát
- Roku 42 př. n. l. bojoval se svými legiemi v obou bitvách u Filipp, i když vrchní velení měl Marcus Antonius

Vojáci nechtějí občanskou válku

- Napětí mezi triumviry vedlo roku 40 př. n. l. Marca Antonia k obležení přístavu Brundisia
- Octavian proti němu vyrazil se svými legiemi, ale jejich vojáci odmítli zabít své příbuzné
- V Brundisiu oba poté uzavřeli smlouvu, podle které Octavián dostal západní provincie, Marcus Antonius východní provincie a Lepidus Afriku
- Octavianova sestra se poté vdala za Marca Antonia

Porážky malých povstání

- Již roku 44 př. n. l. se postavil na stranu Caesarových vrahů Sextus Pompeius a zorganizoval povstání na ostrově Sicílie
- Roku 37 př. n. l. se Octavianus a Lepidus dohodli na společné vojenské akci, která skončila již roku 36 př. n. l. jejich vítězstvím
- Octavian musel rovněž čelit povstání ve městě Perusia (dnes Perugia), které během let 41 a 40 př. n. l. rychle vojensky potlačil

Konečná konfrontace s Marcem Antoniem

- Roku 33 př. n. l. přestal existovat 2. triumvirát
- Jelikož Octavianus Lepida politicky odstavil již roku 36 př. n. l., začal štvavou politickou kampaň proti Marku Antoniovi
- Na přelomu let 32 a 31 př. n. l. byl Marcus Antonius zbaven senátem všech svých úřadů a Egyptu byla vyhlášena válka
- Rok po porážce v bitvě u Actia spáchali Marcus Antonius a Kleopatra sebevraždy

Hodnocení Octaviána před přijetím jména Augustus

- Gaius Octavius byl schopný politik a na bitevním poli se mohl spolehnout na schopné vojenské velitele jakými byli Marcus Antonius a jeho přítel z dětství Marcus Vipsanius Agrippa
- Největším přínosem pro jeho mocenský vzestup byla Caesarova závěť, kde byl určen za hlavního dědice jeho jména a majetku
- Pomalu se mu podařilo přeměnit politicky nestabilní Římskou republiku na principát

Poslední občanské války Římské republiky



Přehled posledních občanských válek

- Povstání na Sicílii (44 – 36 př. n. l.)
- Válka proti Caesarovým příznivcům (43 př. n. l.)
- Válka proti vrahům Caesara (43 – 42 př. n. l.)
- Fulviina občanská válka (41 – 40 př. n. l.)
- Poslední válka Římské republiky – konflikt mezi Octavianem a Marcem Antoniem (jaro 32 – srpen 30 př. n. l.)

Povstání na Sicílii (44 – 36 př. n. l.)



Syn Gnaea Pompeia Magna

- Roku 44 př. n. l. po Caesarově zavraždění se mezi proskribovanými objevilo i jméno Sextus Pompeius - potomek Pompeia Magna
- Ukryl se na ostrově Sicílie, kde shromáždil z řad dezertérů a otroků armádu a také flotilu, se kterou zahájil blokádu Apeninského poloostrova
- Triumvirové nejdříve neměli dostatek sil k potlačení povstání

Dočasný klid zbraní

- Roku 40 př. n. l. se Octavianus oženil s Pompeiovou sestrou Scribonií
- Následující rok uzavřeli triumvirové smlouvu s Pompeiem v Miseně, podle které získal vládu nad Sicílií, Sardinii, Korsikou a Peloponésem
- Tento dokument ukončil námořní blokádu
- Mír ale nevydržel dlouho, protože roku 38 př. n. l. se Octavianus rozvedl se Scribonií

Potlačení povstání

- Již roku 38 př. n. l. se Octavianus neúspěšně pokusil o invazi na Sicílii
- Roku 36 př. n. l. vyplula z Apeninského poloostrova k Sicílii Octavianova flotila a ze severní Afriky Lepidova flotila
- Marcus Vipsanius Agrippa porazil Pompeiovu flotilu v bitvě u Naulochosu
- Sextus Pompeius poté uprchl do Milétu, kde byl zajat a popraven Marcem Antoniem

Válka proti Caesarovým přívržencům (43 př. n. l.)



Boje u Mutiny

- Roku 43 př. n. l. Marcus Antonius získal správu Předalpské Galie, kterou ale již spravoval Decimus Junius Brutus Albinus
- Marcus Antonius se vydal na sever se svými legiemi a oblehl Bruta Albina ve městě Mutina (dnešní Modena)
- Senát proti němu vyslal svoje legie, které vedli Aulus Hirtius, Gaius Vibius Pansa Caetronianus a Gaius Octavianus

Nepřítel nebo spojenec?

- Po bitvě u Forum Gallorum byl o týden později Marcus Antonius definitivně poražen u Mutiny
- Ze senátních velitelů přežil jen Octavianus
- Po ústupu do Zaalpské Galie se oba přeživší vojevůdci spojili s Lepidem a vytvořili Druhý triumvirát, čímž zahájili válku proti Caesrovým vrahům

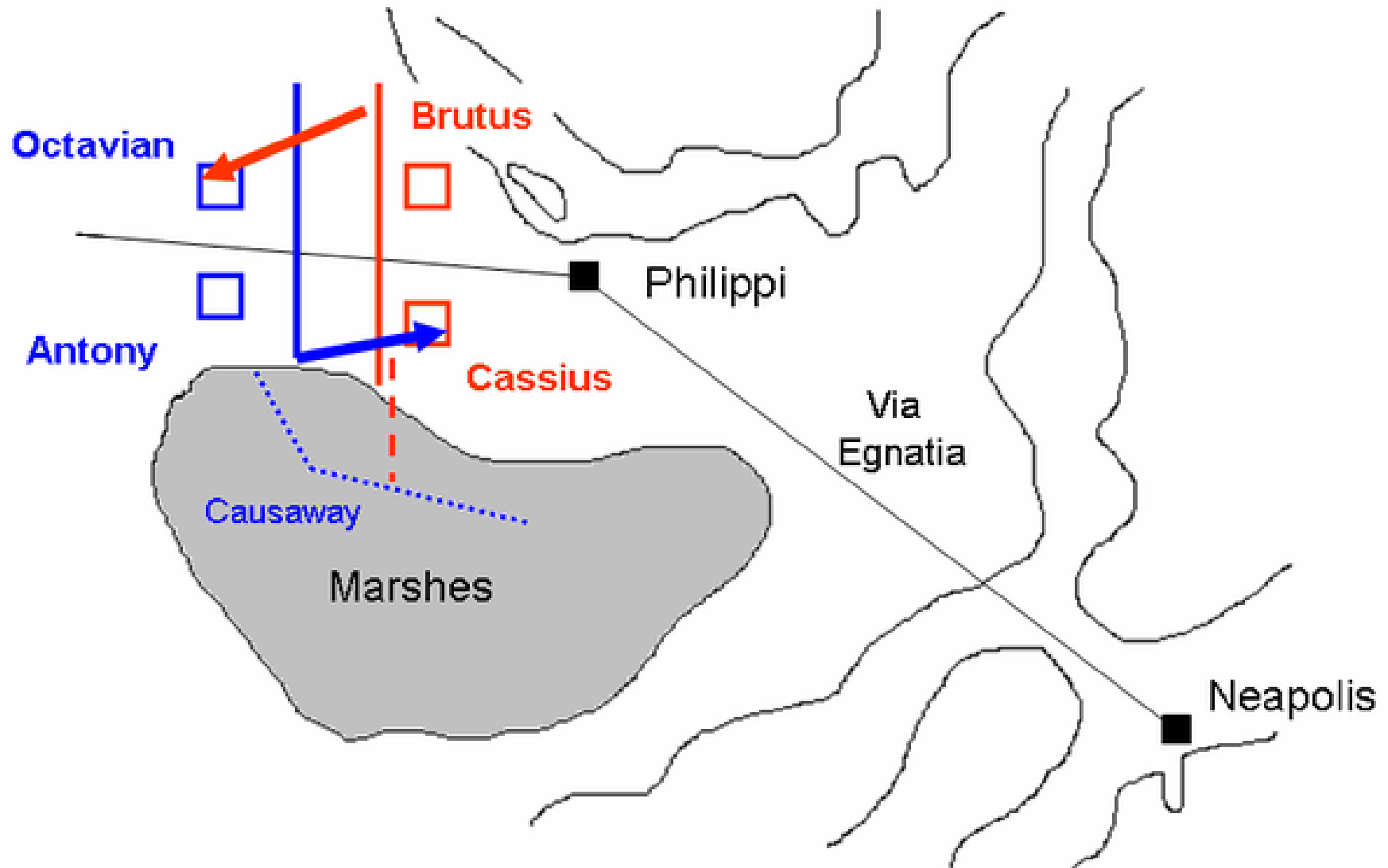
Válka proti vrahům Caesara (43 – 42 př. n. l.)



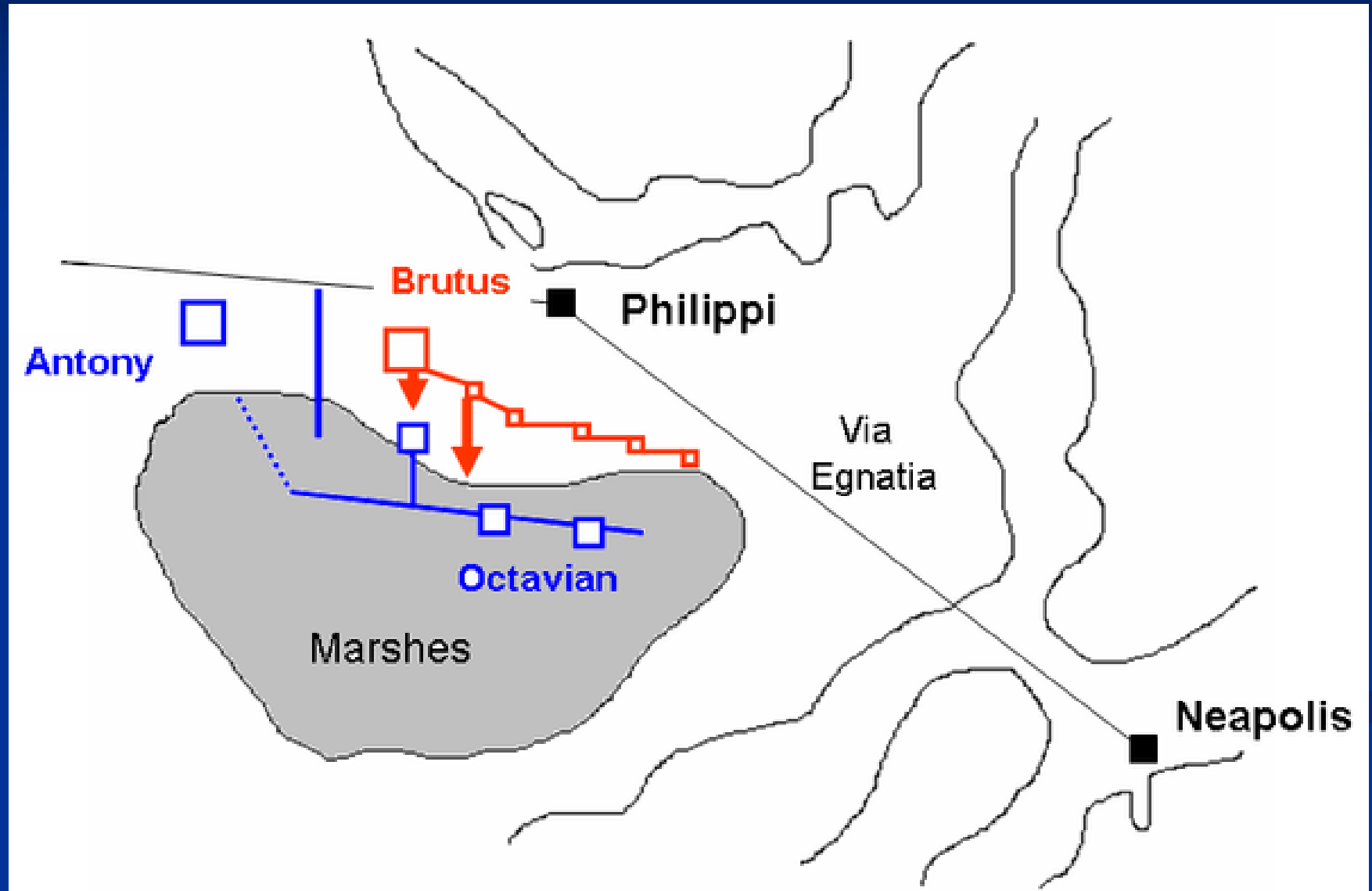
Další boje na Balkánském poloostrově

- Marcus Junius Brutus a Gaius Cassius Longinus uprchli z Říma na Balkán a shromáždili zde asi 80 000 mužů proti triumvirům, kteří proti nim postavili celkem 120 000 vojáků (bez Lepida)
- K dvěma rozhodujícím střetům došlo u města Filippi v říjnu roku 42 př. n. l. – také došlo ke střetu na moři, který triumvirové prohráli
- Cassius spáchal sebevraždu po první bitvě a Brutus po druhém střetnutí

První bitva u Filipp



Druhá bitva u Filipp



Fulvina občanská válka (41 – 40 př. n. l.)



Draze zaplacený rozvod

- Octavianus se roku 43 př. n. l. oženil s nevlastní dcerou Marca Antonia Clodií
- Na přelomu let 41 a 40 př. n. l. se s ní rozvedl, čímž proti sobě popudil její matku Fulvii
- Fulvie a mladší bratr Marca Antonia Lucius shromáždili osm legií, ale při útoku na Řím byli odraženi a zatlačeni do města Perusia (dnes Perugia), kde se po krátkém obléhání roku 40 př. n. l. vzdali a byli posláni do vyhnanství

Poslední válka Římské republiky (jaro 32 – srpen 30 př. n. l.)



Dva kohouti na římském smetišti

- Roku 33 př. n. l. oficiálně skončila existence Druhém triumvirátu, i když Lepidus byl politicky odstaven již roku 36 př. n. l.
- Zatímco Marcus Antonius pobýval v Egyptě, zahájil proti němu Octavianus v Římě štvavou politickou kampaň
- Římský senát zbavil na začátku roku 32 př. n. l. Marca Antonia všech jeho funkcí a vyhlásil válku Kleopatře VII.

Námořní bitva u Actia

(2. září 31 př. n. l.)

- Octavian a jeho spojenci 
- Marcus Vipsanius Agrippa
- Síly: 230 – 400 lodí, 16 000 legionářů, 3 000 lučištníků
- Ztráty: okolo 2 500 padlých
- Marcus Antonius a Egypt 
- Marcus Antonius
- Síly: 300 – 500 lodí, 20 000 legionářů, 2 000 lučištníků
- Ztráty: přes 5 000 padlých, flotila se vzdala

Battle of Actium

2 September 31 BC

Order of Battle

 Octavian

 Mark Antony

 Coastal fortification

 Walls

0 20 km

Ionian Sea

EPIRUS

Louros

Camp of Octavian

Nicopolis

T. Taurus

Ambracian Gulf

Actium

Camp of Mark Antony

Anactorium

M. Agrippa

L. Publicola
M. Antonius

L. Arruntius

M. Octavius
M. Insteius

Cleopatra

P. Canidius

M. Lurion
Octavian

C. Sosius

LEUKAS

ACARNANIA



Konec Egyptského království

- Kleopatra i Marcus Antonius se stáhli do Alexandrie, kde se na přelomu jara a léta roku 30 př. n. l. vylodil Octavianus se svými vojáky
- Zbytky armády Marca Antonia dezertovaly a poražený vojevůdce spáchal sebevraždu
- O několik dní později se zabila i Kleopatra
- Octavianus proto mohl roku 27 př. n. l. založit principát jako novou formu vlády v Římské republice

Hodnocení občanských válek



Agónie Římské republiky

- Občanské války v druhé polovině 1. století př. n. l. odhalily vnitřní nestabilitu republiky
- Jednotlivé legie už nebránily svou vlast proti cizím útočníkům, ale bránily politické zájmy svých velitelů, kteří jim slibovali peníze a půdu
- Tyto zmatky mohla ukončit jen vláda silného muže, který měl plnou kontrolu nad armádou a také nad všemi vysokými úředníky



Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy